

Bakos István

Hiteles három évtizedünk

*A szerző művelődéskutató, közíró,
a RETÖRKI külsős munkatársa.
A lap indulásakor a Hítel szerkesztő-
ségének tagja.*

(Az írás a *Hítel* 30. évfordulóján – egyben a szerző 75. születésnapján –, 2018. november 14-én elhangzott felszólalás szerkesztett változata.)

A lap egyik alapító szerkesztőjeként, szeretettel köszöntöm a *Hítel* folyóirat szerkesztőségét, szerzőit, olvasóit, az est résztvevőit a harmincadik évfordulón. (Az időt tekintve túléltük a Horthy-korszakot; Kádár Jánosét pedig ténylegesen is!)

A *Hítel* kerek évfordulós ünnepeinek eddig többnyire lelkes résztvevője voltam. Először vagyok a szereplője. A *Hítel* folyóirat és a Bethlen Gábor Alapítvány ikertestvérek, amelyet az első szerkesztőség névsora is tükröz. A társaság jó része (Csoóri Sándor, Biró Zoltán, Csurka István, Csengey Dénes, Fekete Gyula, Für Lajos, Kiss Gy. Csaba, Lezsák Sándor, Nagy Gáspár, Püski Sándor és jómagam) a BGA kezdeményezői, kurátorai, titkársági tagjai voltak, a másik része (Alexa Károly, Dippold Pál, Markovics Mara, később Mányoki Endre) a régi *Mozgó Világ* szerkesztőségéből jött.

Én korábban a *Tiszatáj* „háztáji” szerzője voltam. Megbecsülésnek éreztem, hogy a várva várt *Hítel* szerkesztője lehettem,

és barátaimmal dolgozhattam. Indulásától számos kiváló szerzőt fölkerítettem, olykor magam is publikáltam kétheti lapunkban, amely a választási győzelemig az MDF „zászlóshajója” volt. A *Hítel* friss szellemet, életszagot árasztott, mindenre odafigyelt, mindenre reflektált. Az országszerte szervezett Hítel-estekre tódult a közönség, gyűltek az előfizetők, s ily módon az MDF is új fórumokra, támogatókra talált. A vegyes profilú, irodalmi, közéleti, kulturális lap népszerűsége, előfizetőinek száma rendkívül megnőtt, 1989-ben már meghaladta a hatvanezer példányt. A *Hítel szellemisége, olvasóközönsége nélkül a Magyar Demokrata Fórum nem lett volna az első szabad választások győztes pártja.*

Örömünk a 30. évfordulón, hogy kollégáim elkészítették a régi *Hítel* repertóriumát,¹ ami a Biró Zoltán vezette RETÖRKI honlapján elérhető, olvasható. Ebből jól látható mennyi értéke, milyen mozgósító hatása volt a hazai közélet megújításában e „független irodalmi, társadalmi, kritikai lapnak”.

Az azonban szerkesztőként bántott, hogy sok, általam fölkerített szerző remek írása maradt ki a lapból. Közülük Vekerdi Lászlónak egy később, máshol közölt írásából idézek: „Németh László tűnődő reformer világképe nem egyeztethető össze a merev restaurációs világgal. A reformkorszakokban az értelmiség, még ha – a reformoktól mindig félfő diktatúrákban – üldözik is, elnyomják is, kulcsszerepet játszik. A restaurációs korokban szükségképpen marginális jelenség, még ha tán jól megfizetett is. A restaurációs korok főszereplője a »nagyúr« és a »pénzmágnás«, a »politikus« és a »spekuláns«. És – brutális nyíltsággal, vagy diszkrétén álcázva – a katona. [...] Egy restaurációs kor legitimációja, sőt mondhatni a mentsége így egyedül a Jólét és a Béke lehet...”² Az ér-

¹ *Hítel repertórium, 1988-1992.* Szerk. Házi Balázs, Jónás Róbert. Lakitelek, Antológia, 2018. <https://hital.archivum.retorki.hu/>

² Vekerdi László: A Sorskérdések árnyékában. *Forrás*, 1991/4, 16–20.

telmiség hivatása? Arról a mostani *Hitel*ben olvashatják Papp Endre és Mórocz Zsolt remek írásait.

Időközben Andrásfalvy Bertalan miniszter a magyar felsőoktatás és kutatás minisztériumi vezetőjévé nevezett ki, ezáltal hivatali munkám meghatározódott. 1990 őszén – túl az egyhónapos londoni nyelvtanfolyamon, az angol nyelvvizsgán, túl a prágai november bársonyos forradalmán és a januári első hivatalos bukaresti látogatás élményén, valamint az általam is készített kormányprogram parlamenti vitáján és elfogadásán – barátaim közölték: szerkesztői megbízatásom alól fölmentenek. Akkor már oly terhes volt számomra a *Hitel*, hogy úgy éreztem magam, mint egy gályapadról szabadult prédikátor. Azért a lapszerkesztéssel nem hagytam föl. Az általam alapított és kiadott *Magyar Felsőoktatás*, illetve a *Magyar Figyelő* c. havi szaklapokkal, a hivatásom diktálta köztisztviselői túlmunka mellett, nagy ambícióval, eredményesen foglalkoztam. Segítették közszolgálatos tevékenységeimet. Életpályám első szakaszát a Püski Kiadónál megjelent *Közszolgálatban* c. könyvemmel lezártam. Ajánlom e hiteles kordokumentumot az elbocsátással fenyegetett köztisztviselők, s a mostani egyetemi hallgatók figyelmébe!

Ezután következett Csoóri Sándor és a Magyarok Világszövetsége szolgálatában töltött főtitkári-hivatalvezetői öt év. Erről szóló számadást a *Nemzetépítő kísérlet*, illetve a most megjelent, *A Magyarok Világszövetsége „három kistükre”* c. RETÖRKI-Antológia könyvekben publikáltam. Születésnapj ajándékom a ma bemutatott könyvünk azoknak, akik részesei voltak egy nemzetépítő kísérletnek, amely húsz éve – 1998. november 14-én – Debrecenben számomra véget ért. *A Magyarok Világszövetsége „három kistükre” (1989-2000)* húsz év távlatából, a három régió tényadataira, személyi és szervezeti kislexikonra, válogatott dokumentumokra épülő számvetés. A „számartató” végelszámolása.

Ehhez társítom a Nemzeti Tankönyvkiadóban 2002-ben készült, de keresztény-magyar szellemisége miatt onnan száműzött, végül Lakiteleken, az Antológia Kiadónál

megjelent *Haza a magasban* c. magyar nemzetismereti tankönyvünket. Ezt *hiteles* szerzőtársaimmal (Alföldy Jenő, Kiss Gy. Csaba, Hámori Péter) a külföldi magyar ifjúság számára állítottuk össze. Olyan népszerűvé vált a külföldi magyarok körében, hogy a világhálóra is föltettük, ahol a tankönyvnek otthont adó oldalt (www.nemzetismeret.hu) a mai napig sokan látogatják.

A *Hitel* folyóirattal a Bethlen Gábor Alapítvány kurátoraként állandó kapcsolatban maradtam. Örömmre szolgált, amikor a Magyar Örökség Díj Bizottság tagjaként közreműködtem a két *Hitel* kitüntetésében, szolidaritásunkat pedig kifejezhettem, amikor a nehéz helyzetben a BGA szerény irodáját testvériesen megosztottuk a szerkesztőséggel. Az érték, mérték, minőség, magyar szellemiség útján járó folyóirat kiemelkedő szerepet játszik a magyar kulturális életben, csakúgy mint Alapítványunk a magyar civil társadalomban. Kapcsolatunk Csoóri Sándor mellett olyan személyekre épült, mint Nagy Gáspár, aki – Márton Jánossal és velem – intézte a BGA közügyeit, vagy Nagy András, aki emblémánkat, kiadványaink, honlapunk tervezetét, tipográfiáját készítette. Kedves barátaim! Isten nyugosztalja őket!

Főként Nagy Gáspárnak köszönhető, hogy a havi folyóirattá alakult *Hitel* is évről évre közölte a BGA díjátadó ünnepein elhangzott laudációkat. Gazsi folyton ösztökélt engem is a lap fontos írásainak, verseinek elolvasására, és a publikálásra. Fájdalom, hogy nem fordíthattam kellő időt, figyelmem rá. Sajnos akkor saját családomra sem tudtam. Ezért – miután Papp Endre főszerkesztő barátom fölkért, hogy „hetvenkedő” éveim derekán legyek az est szereplőinek egyike – otthon az volt a kívánságom, hogy fiaim, menyeim és unokáim ünnepeljék velünk együtt a *Hitel* 30., és a nagypapa 75. születésnapját. Egyedül a Nagymama hiányzik a családból. Ő a most zajló Lakiteleki Filmszemlén zsűritag, de sógorom, Nagy Gyula, aki tördelőszerkesztőként szintén a régi *Hitel* szerkesztőségének tagja volt, velünk ünnepel.

Isten éltesse sokáig a *Hitel* folyóiratot és táborát!

BAKOS ISTVÁN KÖSZÖNTÉSE 75. SZÜLETÉSNAPI ALKALMÁBÓL

(Az írás a *Hitel* 30. évfordulóján – egyben Bakos István 75. születésnapján –, 2018. november 14-én elhangzott felszólalás szerkesztett változata.)

Hölgyeim és Uraim!

Papp Endre és Szabó András után én a zöldfülűek nevében köszöntöm a 75 esztendőes Bakos Istvánt, akinek az itt elhangzottak mellett arra is van ideje, ereje, kedve, hogy fiatalemberekkel vegye körül magát, és „talpára szegezett, maga járta útjaira”¹ társaul hívjon bennünket, mintát, formát adván emberségből, vitézségből. Bizony, időnként pironkodunk is mellette, mi magabízó ifjak, mikor a köztünk lévő korkülönbséget nem egyszer meghazudtolva diktál tempót és mutat példát helytállásból, összetartásból.

Elhangzott itt, hogy Bakos István a nemzet idegrendszerének műszere, az ausztráliai magyarok lapjában nemrég a nemzet uradalmi számtartójának titulálták,² 2016-ban pedig a Bethlen Alapítvány díjátadóján Lezsák Sándor Illyés Gyulát parafrázálva „magyarok hadnagyának” nevezte, amilyen több kellene ennek a hazának. Én hadd szólítsam csak úgy, ahogy kor- és sorstársaim között, az Eötvös Collegiumban ismerjük Bakos Istvánt: Tanár Úr!

Kedves Tanár Úr!

Nem voltál osztályfőnökünk, és nem hallgattunk egyetemi előadásokon, szemináriumokon Téged, mégis: Tanár Úr! Szegény Collegiumunkban, a magyar tudóstanár-képzés szebb időket is látott végvárában minden korosabb diáknak és végzettnak kijáró megszólítás szerint is tanár úr voltál számunkra. Itt találkoztunk először, a Ménesi úton, ahol a régi falak szellemének emlékezetét meghatározó egyéniségként tartanak Téged számon egyetemista korod óta, és amely falak közt talán a legutóbbi, nemzedékként értelmezhető, vidéki eredetű, népi-nemzeti azonosságtudatú csapat az én évfolyamom által szervezett, 2006 és 2013 közti Történész Műhely – a mai Mika Sándor Egyesület – volt. Azt, hogy ilyenek lettünk – a Collegium legszebb szellemi hagyományaiban, a népi-nemzeti jellegű értelmiségi rendeltetéstudat büvkörében helyüket kereső filozok –, azt szüleink után most Neked kell megköszönnünk. Te mondtad először: járjunk Gergely András, Kiss Gy. Csaba és Kósa László óráira. Te kérted először számon rajtunk vitában a házi szentélyünkben, az Eötvös-könyvtár polcain porosodó népi írókat, és Te karoltad föl a Szabó Dezső nevével fémjelzett trianoni megemlékezésünk ötletét (így lett legalább egyetlenegy felsőoktatási mementó Magyarországon a 90. évfordulón, 2010-ben, így lett Teleki Pálnak szobra Budapesten). Te oltottad be tettvágyunkat az Eötvös Collegium Baráti Körébe, amely a Collegium évszázados eszményeinek mai hiteles hordozója és képviselője, a legrégebbi és legnagyobb folyamatosan működő magyar egyetemi alumnusháló. Te hoztál össze bennünket a *Hittel* is. Te ismertettél meg bennünket, szellemi struccpolitikára hajlamos, fésületlen bölcsészifjakat a művelődéspolitikai szellemileg, erkölcsileg vállalható képviselőivel, háttérintézményeivel, terelve bennünket közszolgálati rutinoddal a népi-nemzeti értelmiség sokszor háttérbe szoruló régi hagyománya, a közéleti felelősségvállalás felé. A Ti közösségeitekre akartunk

¹ A gondolat forrása: Gy. Szabó András: A nemzet szolgálatában. Bakos István 75 éves. *Hitel*, 2018/11, [127–128] 128.

² Csapó Endre: 75 éves a nemzet uradalmi számtartója. Bakos István – aki számontartja a nemzet értékeit. *Ausztráliai Magyar Élet*, 2018.11.15. 8.

hasonlítani, amikor az egyéni sikerekre való törekvést sokszor másodvonalba szorítva, régi vonásokkal rokon saját arcukat kidolgozására törekedtünk. A szellem birodalmában nem csupán kapcsolatok, hanem szövetség kötésére irányuló indíttatásunkat megértetted és minősítetted, tereltesd, kísérted, sőt elismerésekhez, megújító helyzetekhez segítetted hozzá. És most, pályánk küszöbén átlépve sokan látjuk úgy: medret szabott ez a szövetség életünk folyamatának. Köszönjük a nevelést!

Kedves Tanár Úr!

Ezen a jeles napon, amelyen legszebb ajándék nagy családod öröme és kortársaid tisztelgése, mi arra kérünk, a következő 25 esztendőben se feledkezz meg rólunk. Kívánom, hogy lásd harcaid építő betetőzését, magunknak pedig továbbra is sok közös közszolgálatot!

Isten éltesse erőben, örömben, jó egészségben!

Tevelő Arató György

Szalai Attila rajza Bakos István 75. születésnapjára.